

EBEVEYN KABUL-REDDİ İLE ROMANTİK İLİŞKİ BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİDE BAĞLANMA STİLLERİNİN ARACI ROLÜ¹

Erhan TUNÇ *-Ayşegül SEVEN AKTAŞ**

Öz

Bu araştırmanın amacı ebeveyne kabul – reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkiyi bağlanma stilleri olarak güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanmanın aracılık rolünü incelemektir. İlişkisel tarama modeliyle tasarlanan bu çalışmadan toplanan verilerin analizinde seri çoklu aracılık modeli (Hayes, 2022) kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemi olup; halen romantik bir ilişkisi olan 310 yetişkin katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini betimlemek amacıyla Tanımlayıcı Bilgi Formuyla birlikte Romantik İlişkilerde Bağımlılık Ölçeği, Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi Anne ve Baba Kısa Formu ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma öncesi kurulan tahmini model için gerekli işlem adımları izlenmiş, analizlerde SPSS 27.0 ve PROCESS makrosu kullanılmıştır. Korelasyon analizleri sonucunda ebeveyn kabul-reddi, romantik ilişki bağımlılığı ve bağlanma stillerinden kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma arasında pozitif; güvenli bağlanma ile de negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Yol analizleri, ebeveyn kabul-reddinin, romantik ilişki bağımlılığını anlamlı düzeyde açıkladığı görülmüştür. Yine ebeveyn kabul-reddi, bağlanma stillerini, bağlanma stilleri de romantik ilişki bağımlılığını anlamlı şekilde açıklamaktadır. Son olarak, analizlerde ebeveyn kabul – reddinin, romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkisinin güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma aracılığıyla değerlendirmiş, bu dolaylı etkinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, bağlanma stillerinin ebeveyn kabul – reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasında kısmi aracı etkisi olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular ve veri toplama sırasındaki gözlemler, genç yetişkinlerin romantik ilişki bağımlılığı konusunda psikoeğitime ihtiyaç duyduğu, araştırmanın değişkenleri olarak ele alınan ebeveyn kabul-reddi, romantik ilişki bağımlılığı, bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri açıklayan benzer araştırma sonuçları da dikkate alınarak psikoeğitim programlarının geliştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn kabul-reddi, Romantik ilişki bağımlılığı, Güvenli bağlanma, Kaçınan bağlanma, Kaygılı bağlanma.

The Mediating Role of Attachment Styles in the Relationship Between Parental Acceptance-Rejection and Romantic Relationship Dependence

Abstract

The purpose of this study is to examine the mediating role of attachment styles—secure attachment, avoidant attachment, and anxious attachment—in the relationship between parental acceptance-rejection and romantic relationship dependency. Data collected from this study, designed using a relational screening model, were analyzed using the serial multiple mediation model (Hayes, 2022). The sample of the study was purposively selected and consisted of 310 adult participants who were currently in a romantic relationship. The Descriptive Information Form, the Dependency Scale in Romantic Relationships, the Perceived Parental Acceptance-Rejection Short Form for Mothers and Fathers, and the Three-Dimensional Attachment Styles Scale were used to describe the participants' demographic characteristics. The necessary procedural steps for the preliminary model established prior to the study were followed, and SPSS 27.0 and the PROCESS macro were used for the analyses. Correlation analyses revealed a positive relationship between parental acceptance-rejection, romantic relationship dependency, and avoidant and anxious attachment styles; and a negative relationship with secure

¹ Bu çalışma Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda tamamlanmış yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

* Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, erhantunc25@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6328-8545>

** Uzm. Psikolojik Danışman, Millî Eğitim Bakanlığı, aysegulseven39@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-9174-6191>

attachment. Path analyses revealed that parental acceptance-rejection significantly explained romantic relationship dependency. Similarly, parental acceptance-rejection explains attachment styles, and attachment styles also explain romantic relationship dependency in a meaningful way. Finally, the analyses evaluated the indirect effect of parental acceptance-rejection on romantic relationship dependency through secure attachment, avoidant attachment, and anxious attachment, and found this indirect effect to be significant. This result indicates that attachment styles have a partial mediating effect between parental acceptance-rejection and romantic relationship dependency. The findings and observations during data collection suggest that young adults need psychoeducation regarding romantic relationship dependency. Considering similar research results explaining the relationships between parental acceptance-rejection, romantic relationship dependency, and attachment styles, which were addressed as variables in the study, it is recommended that psychoeducation programs be developed.

Keywords: Parental acceptance - rejection, Romantic relationship addiction, Secure attachment, Avoidant attachment, Anxious attachment.

1. Giriş

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren aşk, duygular ve ilişkiler, bireyin sosyal yapısının ve neslin devamının temel bir parçası olmuştur. Hristiyanlık, Yahudilik ve İslamiyet'te Adem ile Havva arasındaki ilişki ilk romantik bağ olarak kabul edilmektedir (Batuk, 2006). Antik Yunan'da Eros adıyla anılan aşk, üremeyi ve birleşmeyi sağlayan güçlü bir dürtü olarak tanımlanmıştır. Zamanla aşk kavramı, Leyla ile Mecnun gibi efsanelerde özlem ve kavuşamama temalarıyla zenginleşmiştir (Çınar, 2019). Schopenhauer'un (2003) betimlediği gibi uğruna fedakarlıkların yapıldığı derin bir duygu halini almıştır. Sternberg'in mükemmel aşk tanımındaki tutku, yakınlık ve bağlılık öğeleri (Ercan, 2016), sağlıklı ilişkilerin temelini oluştururken, bazen bu bağlılığın yerini sağlıklı bir ilişki bağımlılığı alabilmektedir.

Bağımlılık, insanlık tarihi kadar eski bir kavram olup, başlangıçta daha çok madde bağımlılığı ile ilişkilendirilmiştir; zira antik metinlerde ve dini kitaplarda alkol kullanımına dair tasvirlerle rastlanmıştır (Uzbay, 2009). Modern dönemde ise, tanı kriterleri kitaplarında henüz yer almasa da romantik ilişki bağımlılığı, 1970'li yıllardan itibaren literatürde kendine yer bulmuştur. İlk olarak Peele ve Brodsky (1975) tarafından tanımlanan bu durum, bireyin hayatındaki her şeyden çok ilişkiyi öncelikli kılmasına, ilişki sona erdiğinde ise madde bağımlılığındakine benzer bir yoksunluk yaşamasına neden olur. Bu tür bir bağımlılığın gelişiminde en önemli risk faktörlerinden biri, bireyin erken yaşam dönemlerinde bakım verenleriyle kurduğu ilişkilerinin niteliğidir (Feeney & Noller, 1990). Bowlby'nin öncülük ettiği bağlanma kuramı daha sonraları Ainsworth vd.'nin (1978) tanımladığı üzere üç boyutta toplanmıştır. Bunlar: Kaygılı-kararsız bağlanma, kaçınan bağlanma ve güvenli bağlanmadır. Bağlanma, yetişkinlik dönemindeki ilişkileri de etkilemektedir (Ainsworth vd., 1978). Güvenli bağlanma gerçekleştiremeyen insanlar kendilerinin sevmeye layık olmadıklarını düşünebilirler (Yavuzer, 2015). Ayrıca, çocukluk döneminde algılanan ebeveyn kabul-red (EKAR) düzeyinin de yetişkinlikteki yakın ilişkilerde önemli bir etkisi olduğu araştırmacılar (Öngider & Karadeniz, 2012; Rohner vd., 2012) tarafından geniş kapsamlı çalışmalarla ortaya konmuştur.

Ebeveyn Kabul-Reddi (EKAR) Teorisi: Ebeveynlerin çocuklarına gösterdiği kabul veya reddin nedenlerini, sonuçlarını ve bu durumun bireyin üzerindeki yaşam boyu etkilerini inceleyen iki uçlu bir yaklaşımdır. Kuramın bir ucunda ebeveynin sevgi, ilgi ve şefkatle çocuğun ihtiyaçlarını karşılaması yer alırken (ebeveyn kabulü), diğer ucunda ilgisizlik, sevgisizlik ve ihtiyaçlardan mahrum bırakma şeklindeki reddetme davranışı bulunur. Bu alanda farklı araştırmacıların çalışmaları olsa da daha çok Rohner vd. (2007) tarafından yapılan çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Kuramda kişilik, başa çıkma ve sosyokültürel sistemler alt teoremi olmak üzere üç alt teorem ve iki alt boyut vardır. Kişilik alt teorisine göre, ebeveyn kabulüyle yetişen bireylerde olumlu davranışlar, yüksek benlik algısı ve güven duygusu gözlemlenirken, reddedilen bireylerde benlik algısında olumsuzluk, özsaygıda düşüş, endişe ve duygusal küntlük görülmektedir (Khalaque & Rohner, 2002).

Bağlanma Teorisi: Romantik ilişkiler, bireylerin çocukluk dönemlerinde ebeveynleriyle kurdukları ilk bağlardan derinden etkilenir; Freud, anneye kurulan ilişkinin tüm gelecekteki ilişkileri şekillendirdiğini belirtirken (Freud, 1979, Akt. Eryavuz, 2006), Hendrix (1990) ise çocuklukta oluşan şemanın yetişkinlikteki partner seçimlerini yönlendirdiğini öne sürer. Bu bağlamda, Erikson'a (1984) göre güvene karşı güvensizlik döneminde temellenen bağlanma, bebeğin bakım verenine duyduğu olumlu duyguları ve ihtiyaçların karşılanması içeren kritik bir sosyal davranıştır. Bağlanma terimi, Bowlby tarafından ortaya atılmış ve Harlow'un maymunlarla yaptığı çalışmalar (Harlow, 1958, Akt. Bretherton, 1992) ile Lorenz'in basımlama davranışları ile ilgili yapmış olduğu araştırmalardan ilham almıştır (Lorenz, 1935, Akt. Bretherton, 1992). Bowlby, erken dönemde yaşanan anne mahrumiyetinin fiziksel ve ruhsal sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini gözlemleyerek kendi kuramını geliştirmiştir. Bebeklerin evrimsel olarak bir yetişkine bağlanma ihtiyacı hissettiğini savunan Bowlby (1980), bu bağlanmanın ömür boyu devam eden bir süreç olduğunu ve bakım veren figürün anne dışında başka bir kişi de olabileceğini vurgular. Ainsworth vd. (1978) tarafından yapılan yabancı ortam deneyi, bağlanmayı güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan olmak üzere üç ana stilde sınıflandırmıştır. Güvenli bağlanan çocukların anneleri ayrıldığında ortamı rahat bir şekilde keşfettiklerini ve kaygı düzeylerinin çok yüksek olmadığını, kaygılı/kararsız bağlananların ayrılık protestosu geliştirdiğini ve kaçınanların ise ebeveynlerine karşı ilgisiz davrandığını ortaya koymuştur. Güvenli bağlanma, bireyin ileri yaşlarda kendini sevmeye ve değer görmeye layık görmesini sağlarken, güvensiz bağlanmalar ise başkalarına güvenme sorunları ve değersizlik hissi yaratabilir (Ainsworth, 1978).

Romantik İlişki Bağımlılığı: Romantik ilişki bağımlılığı, ilk olarak 1975 yılında Peele ve Brodsky (1975) tarafından literatüre kazandırılmış ve "aşk bağımlılığı" olarak popülerleşmiştir. Peele ve Brodsky (1975), bu durumu bireyi hayattan koparan, tek taraflı ve acı veren bir hâl olarak tanımlar. Öyle ki bağımlı birey için ilişki, hayatındaki her şeyden daha önemli hale gelir, diğer ilgi alanlarına ilgisi azalır ve ilişkinin bitmesiyle madde bağımlılığındaki gibi şiddetli bir yıkım ve yoksunluk süreci yaşanır. Granello ve Beamish (1998), romantik ilişki bağımlılığını başkalarını duygusal olarak memnun etmeye aşırı odaklanma ve bağımlılık geliştirme şeklinde tanımlamaktadır.

Romantik ilişki bağımlılığında, sağlıklı bir ilişki olmasına rağmen birey kopamama ve partnerini sürekli "aşırma" durumu yaşar (Halpern, 2001). İlişki sona erdiğinde ise, madde bağımlılığındakine benzer şiddetli bir yoksunluk ortaya çıkar; bu durum anhedoni, uyku bozuklukları, depresyon ve anksiyete gibi hem psikolojik hem de bazen fizyolojik belirtilerle kendini gösterebilir (Hall, 2010). Bireda'ya (1990) göre, bu bağımlılığın temelinde aslında ilişkide hissedilemeyen güven ve tatmin duyguları yatar; kişiler bu eksikliği gidermek için kendilerini ilişkiye bağlarlar. Aşkın, beyindeki ödül sistemini harekete geçirerek madde bağımlılığına benzer birincil alanları uyarması, saplantılı veya tutkulu romantik ilişkilerin potansiyel bir bağımlılık olarak değerlendirilmesine yol açmıştır. Her ne kadar tanı kriterleri el kitabında henüz resmi bir bağımlılık olarak yer almasa da birçok ruh sağlığı uzmanı bu potansiyele dikkat çekmektedir. Sağlıklı ilişkiler olumlu bağlılık yaratırken, toksik ilişkiler olumsuz bir bağımlılığa dönüşebilir. Erken evrelerde, partnere odaklanma (salience), arzulama (craving), coşku (öfori) ve daha çok vakit geçirme isteği (tolerans) gibi bağımlılığa özgü belirtiler görülebilir; partnerle iletişimin kesilmesi durumunda ise kaygı, uykusuzluk, iştahsızlık, öfke gibi depresif yoksunluk belirtileri ortaya çıkabilir (Çetin & Arslan, 2023).

Yapılan ilgili alan yazını araştırmasında EKAR, üç boyutlu bağlanma stilleri ve romantik ilişki bağımlılığının birlikte bir çalışıldığı ya da bir modelin değişkenleri olarak kullanıldığı herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Alan yazınında bu araştırmaya konu olan değişkenlerin, farklı değişkenlerle ayrı ayrı çalışıldığı araştırmalar olduğu gibi romantik ilişki bağımlılığına benzer bir kavram olan ilişki bağımlılığı da ilgili çalışmalarda karşılaşılan kavramlardandır. Alan yazınında ister romantik ilişki bağımlılığı olarak ister ilişki bağımlılığı olarak araştırmalara konu olsun; yetişkinlik

döneminde kurulan yakın ilişkilerin, bebeklik ve çocukluk döneminde bakım verenlerle kurulan ilişkilerden bağımsız olmadığı aşıkardır. Bebeklik ve çocukluk döneminde bakım verenlerle kurulan ilişkilerin gelecekteki ilişkisel bağlar üzerindeki etkisi bu çalışmanın alan yazın incelemesiyle ulaşılan birçok çalışmayla tekrar ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada genç yetişkinlik döneminin gelişim görevleri kapsamında yer alıp kritik öneme sahip olan romantik ilişkilerde bağımlılık, ebeveyn kabul reddi bağlamında çalışılırken bağlanma stillerinin bu ilişkilerdeki aracılık rolü incelenmiş olmasıyla alan yazına güncel kuşakla da ilgili bir bulgu olarak katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Alan yazına sağlanan bu güncel katının sahada ilişki çalışan uzmanlara da ışık olması umulmaktadır.

Bu bağlamda hazırlanan bu çalışmanın amacı, ebeveyn kabul-reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek ve bağlanma stillerinin bu ilişkideki aracılık rolünü belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın hipotezleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

H1. Ebeveyn kabul-reddi, bağlanma stillerinin alt boyutları olan “güvenli bağlanma”, “kaçınan bağlanma” ve “kaygılı bağlanma” faktörlerini anlamlı şekilde yordamaktadır (Şekil 1’de yol a1, a2, a3).

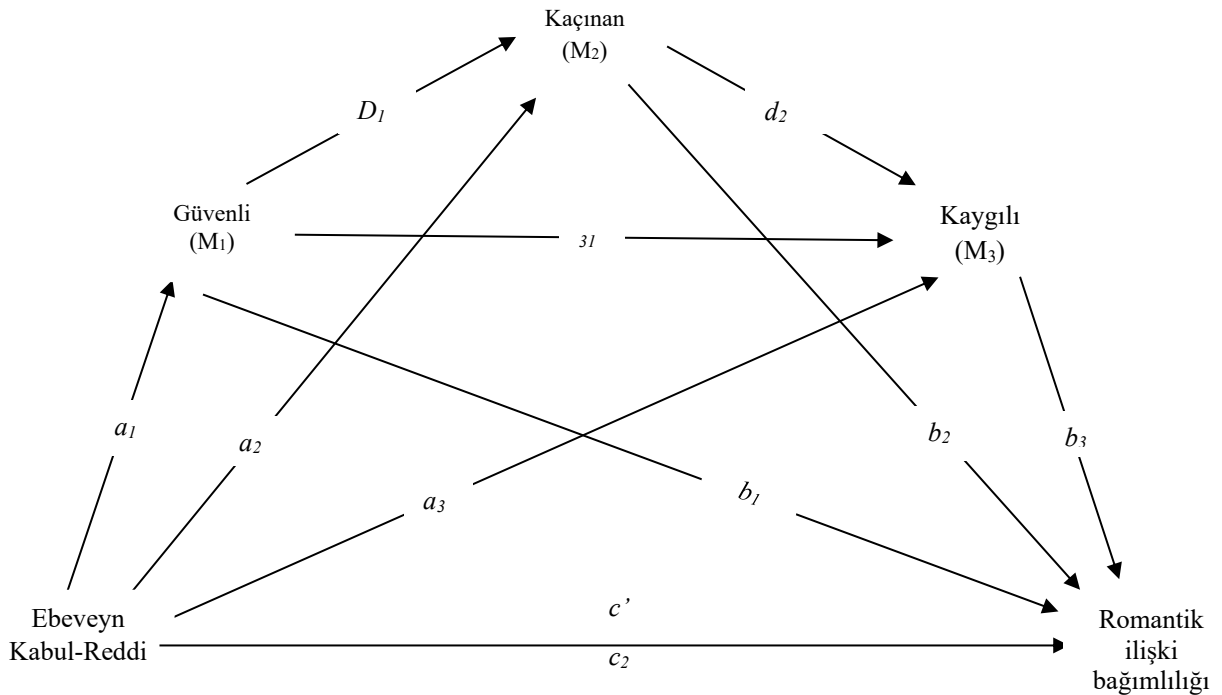
H2. Bağlanma stillerinin alt boyutları olan “güvenli bağlanma”, “kaçınan bağlanma” ve “kaygılı bağlanma” faktörleri romantik ilişki bağımlılığını anlamlı şekilde yordamaktadır (Şekil 1’de yol b1, b2, b3).

H3. Ebeveyn kabul-reddi, romantik ilişki bağımlılığını anlamlı şekilde yordamaktadır (Şekil 1’de yol c’)

H4. Ebeveyn kabul-reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin alt boyutları olan “güvenli bağlanma”, “kaçınan bağlanma” ve “kaygılı bağlanma” alt boyutlarının aracı rolü anlamlıdır (Şekil 1’de yol c2).

Şekil 1

Ebeveyn Kabul – Reddi ile Romantik İlişki Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Bağlanma Stillerinin Alt Boyutları Olan Güvenli Bağlanma, Kaçınan Bağlanma ve Kaygılı Bağlanmanın Aracı Rolü (Hipotetik Model)

Dolaylı etkiyi sorgulamak üzere yukarıda oluşturulan seri çoklu analiz modeli aşağıdaki şekilde açıklanabilir: Bu model, ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisini, üç aracıya sahip; yedisi dolaylı ve birisi de doğrudan olmak üzere sekiz ayrı yol içeren bir seri çoklu aracı modelidir.

1. “Güvenli bağlanma” aracılığıyla ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi

2. “Kaçınan bağlanma” aracılığıyla ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi

3. “Kaygılı bağlanma” aracılığıyla ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi

4. “Güvenli bağlanma” ve “kaçınan bağlanma” aracılığıyla ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi

5. “Güvenli bağlanma” ve “kaygılı bağlanma” aracılığıyla ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi

6. “Kaçınan bağlanma” ve “kaygılı bağlanma” aracılığıyla ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi

7. Bağlanma stillerinin alt boyutları olan “güvenli bağlanma”, “kaçınan bağlanma” ve “kaygılı bağlanma” çoklu aracılığıyla ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi

Bu 7 dolaylı etkinin toplamı ise bağımsız değişken olan “ebeveyn kabul – reddi’nin, bağımsız değişken olan “romantik ilişki bağımlılığı” üzerindeki toplam dolaylı etkisini göstermektedir. Son olarak da modelin toplam doğrudan etkisini belirlemeye yönelik analizde, hesaplanan toplam dolaylı etkilere, ebeveyn kabul-reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki doğrudan etkisinin eklenmesi ile hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar araştırmanın Bulgular bölümünde açıklanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Yetişkin bireylerin ebeveyn kabul-reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracılık etkisini araştırmak üzere ilişkiisel tarama deseniyle tasarlanan bu çalışmadan toplanan verilerin analizinde seri çoklu aracılık modeli (Hayes, 2022) kullanılmıştır. Seri çoklu aracılık ile tasarlanan model, en az iki aracı değişken ($X \rightarrow m_1 \rightarrow m_2 \rightarrow m_3 \dots \rightarrow Y$) ve iki yoldan daha fazla bağlantı içerir (Burt & Hampton, 2017; Chan vd., 2022, s. 467). Pearl (2000) ve Shipley (2002), yol analizinin çeşitli değişkenler arasındaki olası neden-sonuç ilişkilerini anlamada değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri açıklığa kavuşturarak değerli bilgiler verdiğini belirtmektedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmaya 18 yaşını doldurmuş ve halen bir romantik ilişkisi olan ve sahip olan 177’si kadın ve 133’ü erkek olmak üzere toplam 310 yetişkin katılmıştır. Katılımcı belirlemede, olasılıklı olmayan örneklem yönteminden biri olan amaçlı örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmacı, amaçlı örneklem yönteminde, çalışmaya uygun kriterleri belirledikten sonra bu kriterleri sağlayan katılımcılara ulaşmayı hedefler (Kabakçı Yurdakul, 2013). Bu araştırmaya katılımcı olabilmek, 18 yaşını doldurmuş olmak ve halen romantik ilişkisinin olmasıyla gerçekleşebilmektedir.

Çalışmada kurulan modele ilişkin hipotezin test edilmesi için gerekli minimum örneklem büyüklüğünün belirlenmesi amacıyla G*Power sürüm 3.1.9.7 (Faul vd., 2007) kullanılarak güç analizi yapılmış ($\alpha=.05$, $1-\beta=.95$, etki büyüklüğü $f^2=.07$) ve minimum örneklem büyüklüğünün $n=272$ kişi

olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç mevcut araştırmadaki n=310 örneklem büyüklüğünün hipotezleri test etmek için yeterli olduğu anlamına gelmektedir. Çalışma grubunun ait betimleyici bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunu Betimleyici Bilgiler

Cinsiyet	n	%	Yaş	n	%
Kadın	177	57.1	18-25	58	18.7
Erkek	133	42.9	26-35	183	59.0
Toplam	310	100	35+	69	22.3
İlişki durumu	n	%	İlişki süresi	n	%
Evli	72	23.2	1 yıldan kısa	59	19.0
Evlilik anlaşması	76	24.5	1-5 yıl arası	136	43.9
Flört	162	52.3	6-10 yıl arası	59	19.0
Toplam	310	100	10 yıl üstü	56	18.1

2.3. Araştırma süreci

Bu çalışmada veriler, çevrim içi olarak ulaşılan katılımcılara veri toplama araçları uygulanarak veriler elde edilmiştir. Katılımcıların, gönüllü katılım onayı alındıktan sonra ölçek maddelerini objektif bir şekilde cevaplamaları istenmiştir. Bu süreç, gizlilik ve anonimlik ilkelerine uyularak yürütülmüştür. Katılımcıların verdiği cevaplar SPSS programına işlenerek analize hazır hale getirilmiştir. Elde edilen veriler, uygun istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiş, elde edilen bulgular raporlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Tanımlayıcı Bilgi Formu: Tanımlayıcı bilgi formunda katılımcılara; yaş, ilişki durumu, cinsiyet, ilişki süresi, şu ana kadar olan en uzun süreli ilişki, ilişki sayısı ve partnerleri ile kaç yıldır birlikte olduklarına dair sorular sorulmuştur.

Romantik İlişkilerde Bağımlılık Ölçeği: Katılımcıların romantik ilişki bağımlılığı düzeylerini tespit etmek amacıyla Atlam vd. (2023) tarafından geliştirilmiş olan romantik ilişkilerde bağımlılık ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 4’lü likert tipi ölçektir ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; kendini adama, yoksunluk ve takındır. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach Alpha katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Romantik ilişkilerde bağımlılık ölçeğinin bu çalışma verilerinden elde edilen Cronbach Alpha katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi Anne ve Baba Kısa Formu: Katılımcıların algıladıkları ebeveyn kabul-reddi düzeyini ölçmek amacıyla Khalaque & Rohner, (2002) tarafından geliştirilen algılanan ebeveyn kabul-reddi ölçeği (EKRÖ) kullanılmıştır. EKRÖ’nün Türkçe’ye uyarlanma çalışmaları Dedeler vd. (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek anne ve baba olmak üzere iki formdan ve 24 maddeden oluşan 4’lü likert tipi ölçektir. Ölçekte her iki ebeveyn için de aynı sorular sorulmuştur. Ölçekte dört alt boyut bulunmaktadır. Bunlar; sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihmal, ayrışmamış red ve düşmanlık / saldırganlıktır. Ölçeğin sıcaklık/şefkat maddeleri ters kodlanmaktadır. Ölçekten en az 24 en fazla 96 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça algılanan reddin arttığı görülmektedir. Ölçeğin geliştirilme çalışmasında anne formunun iç tutarlık katsayısı .75 ve .92 arasında değişmektedir. Baba formunun iç tutarlık katsayısı ise .88 ve .96 arasında değişmektedir. Ebeveyn kabul reddi ölçeğinin bu çalışma verilerinden elde edilen Cronbach Alpha katsayısı baba formu için .94 ve .96 arasında, anne formunda ise .93 ve .95 arasında bulunmuştur.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği: Katılımcıların bağlanma stillerini tespit etmek amacıyla Erzen (2016) tarafından geliştirilen üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşan 5li likert tipi ölçektir. Ölçekte üç alt boyut bulunmaktadır. Ölçek geliştirilirken kaçınan bağlanma alt boyutu Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .80, kaygılı-kararsız bağlanma alt boyutunun iç tutarlılık katsayısı .71, güvenli bağlanma iç tutarlılık katsayısı .69 olarak hesaplanmıştır. En yüksek puan alınan alt boyut, kişinin bağlanma stili olarak kabul edilir. Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeğinin bu çalışmanın verilerinden elde edilen Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı güvenli bağlanma alt boyutu için .66; kaçınan bağlanma için .82 ve kaygılı kararsız bağlanma için .79 değeri elde edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Veri seti analizden önce incelenerek uç değerlerden arındırıldı ve dağılımın normallik değerlendirilmesi kapsamında çarpıklık ve basıklık değerleri incelendi. Dağılımın -1 ile +1 arasında olması (Tabachnick & Fidell, 2013) verilerin normal dağıldığı belirlendi (Tablo 1). Araştırmanın bağımlı, bağımsız ve aracı değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı kullanılarak belirlendi (Tablo 2). Aracılık analizlerinde seri çoklu aracılık modeli kullanıldı. Seri çoklu aracı değişken analizinde 5000 bootstrap ve %95 güven aralığı (Preacher & Hayes, 2008) kullanıldı. İşlemlerde alt ve üst güven aralıklarının sıfır içermediği (Preacher & Hayes, 2008) görüldü. Çalışmanın verilerinin betimsel istatistikleri ve korelasyon analizleri SPSS 27.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Ancak, aracılık analizini gerçekleştirmek için PROCESS eklentisi kullanılmıştır. Aracılık modeli çalışması, Baron ve Kenny (1986) tarafından verilen yapıya uygun olarak yürütülmüştür. Bu modele göre, öncelikle bağımsız değişken "ebeveyn kabul-reddi", bağımlı değişken "romantik ilişki bağımlılığı" ile aracı değişkenler "güvenli bağlanma", "kaçınan bağlanma" ve "kaygılı bağlanma" arasında anlamlı bir ilişki bulunmalıdır. Ayrıca, bağımsız değişken olan ebeveyn kabul-reddinin etkisi kontrol edildikten sonra, bağımlı değişkenler olan romantik ilişki bağımlılığı, aracı değişkenler olan "güvenli bağlanma", "kaçınan bağlanma" ve "kaygılı bağlanma" tarafından anlamlı bir şekilde yordanmalıdır. Ayrıca, modelin aracılık rolünü açıklıyor olabilmesi için, ebeveyn kabul – reddinin, romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki yordama gücünü azaltması gerekir.

2.6. Araştırma Etiği

Bu araştırma, Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun onayıyla yürütülmüştür. İlgili kurulun 05.12.2023 tarihli 13. oturumunda alınan kararla etik onay alınmıştır. Bu onay doğrultusunda, araştırma süreci etik kurallara uygun olarak yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde katılımcılara uygulanan veri toplama araçları, katılımcıların gönüllülük beyanlarıyla gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular

Analiz öncesinde veri seti betimsel değerler ve normallik değerleri açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Dağılımın Betimleyici ve Normalliğine İlişkin Değerler

Değişkenler	Ortalama	S.s.	Skewness	Kurtosis
Romantik ilişki bağımlılığı	31.161	6.883	.240	-.330
Ebeveyn Kabul – Reddi	39.338	8.997	.738	-.446
Güvenli bağlanma	4.040	.559	-.392	-.251
Kaçınan bağlanma	2.128	.715	.397	-.505
Kaygılı bağlanma	2.312	.763	.288	-.515

Tablo 2’de çarpıklık – basıklık değerleri incelendiğinde araştırmanın değişkenlerine ait veri dağılımının normal dağıldığı görülmektedir. Elde edilen betimleyici bulgular doğrultusunda analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Seri çoklu aracı modeline dahil edilecek olan değişkenlere ait veriler arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin anlamlılığını belirlemek üzere Pearson Korelasyon analizleri yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 3

Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Romantik ilişki bağımlılığı	Ebeveyn Kabul-Reddi	Güvenli bağlanma	Kaçınan bağlanma	Kaygılı bağlanma
Romantik ilişki bağımlılığı (X)	1				
Ebeveyn Kabul-Reddi (Y)	.119** (.034)	1			
Güvenli bağlanma (M1)	-.132** (.030)	-.342** (.000)	1		
Kaçınan bağlanma (M2)	.146** (.010)	.132 (.031)	-.251** (.000)	1	
Kaygılı bağlanma (M3)	.233** (.000)	.198** (.000)	-.217** (.000)	.465** (.000)	1

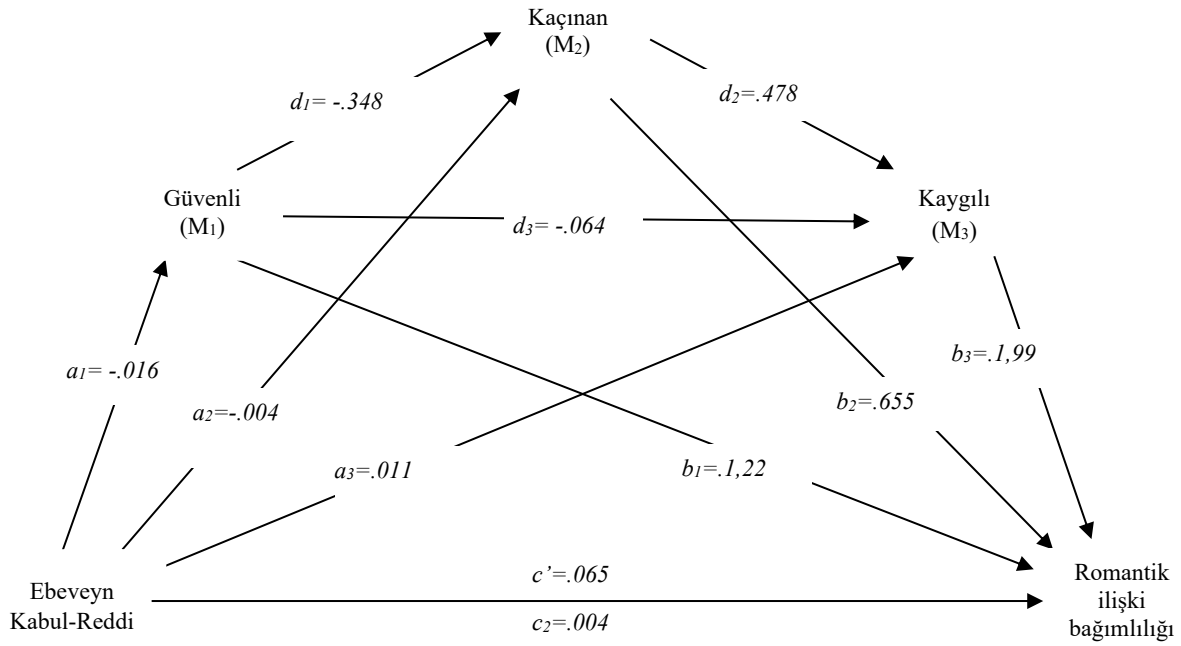
($p < .01$)

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya bağımsız ve bağımlı değişkenler olarak eklenen ebeveyn kabul reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Tabloda verilen diğer korelasyon bulguları, ebeveyn kabul reddi, romantik ilişki bağımlılığı ve bağlanma stillerinden kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma arasında pozitif; güvenli bağlanma ile negatif yönlü anlamlı derecede ilişki olduğunu göstermektedir. Değişkenler arasındaki ilişki analizler yapıldıktan sonra aşağıdaki modelde de görüldüğü gibi ebeveyn kabul-reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasında güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma değişkenlerinin aracılık rolünü belirlemek için seri çoklu aracılık analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Şekil 2’de verilmiştir.

Bu çalışmada çoklu doğrusallık, varyans büyütme faktörü (VIF-variance inflation factor) ve tolerans değeri ile kontrol edilmiştir. VIF değerlerinin 1.17–1.34, tolerans değerlerinin 0.75–0.85 arasında değiştiği belirlenmiştir. VIF değerlerinin 3.3 eşik değerinin altında olması, Tolerans değerlerinin ise 0.1’den büyük olması (Hair vd., 2019) mevcut çalışmada çoklu doğrusallık (multicollinearity) sorununun olmadığını göstermektedir. Çalışmanın Ebeveyn Kabul Reddi, Romantik İlişki Bağımlılığı ile Bağlanma Stillerinin Alt Boyutları Olan Güvenli Bağlanma, Kaçınan Bağlanma ve Kaygılı Bağlanma Arasındaki Yol Katsayıları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2

Ebeveyn Kabul Reddi, Romantik İlişki Bağımlılığı ile Bağlanma Stillerinin Alt Boyutları Olan Güvenli Bağlanma, Kaçınan Bağlanma ve Kaygılı Bağlanma Arasındaki Yol Katsayıları

Bootstrap tekniği ile yapılan etki ve aracılık analizlerinin anlamlı olması için analiz neticesinde elde edilen %95 güven aralığındaki (CI) değerlerin, yani güven aralığı alt sınır ve güven aralığı alt sınır değerlerinin sıfır (0) değerini içermemesi gerekir (MacKinnon et al., 2004). Seri çoklu aracılık analizlerine ilişkin sonuçların verildiği Şekil 2 incelendiğinde Ebeveyn kabul-reddinin, bağlanma stilleri olarak güvenli bağlanma ($B = -.016$, $p < .001$), kaçınan bağlanmayı ($B = -.004$, $p < .001$) negatif yordadığı ancak kaygılı bağlanmayı ($B = .011$, $p < .001$) pozitif olarak yordadığı görülmektedir (a_1 , a_2 , a_3). Ebeveyn kabul - reddinin, romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki doğrudan etki katsayısı, bu etkinin olumlu yönde anlamlı olduğunu (toplam etki, $B = .065$, $p < .001$) göstermektedir (c'). Daha sonraki aşamada güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma aracı değişkenleri analize dahil edildiğinde bu katsayının azaldığı ancak anlamlılığın devam ettiği (dolaylı etki, $B = .004$, $p < .001$) görülmektedir (c_2). Ebeveyn kabul - reddinin güvenli bağlanma yoluyla romantik ilişki bağımlılığı üzerinde önemli bir dolaylı etkisi ($B = 1.22$, $p < .05$, %95 GA = $[-.256, -2.697]$) bulunmaktadır (b_1). Ebeveyn kabul - reddinin kaçınan bağlanma aracılığıyla romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkisi de ($B = .655$, $p < .05$, %95 GA = $[.559, 1.869]$) anlamlıdır (b_2). Ebeveyn kabul - reddinin kaygılı bağlanma aracılığıyla romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkisi de ($B = 1.999$, $p < .05$, %95 GA = $[.863, 3.136]$) anlamlıdır (b_3). Son olarak, analizde Ebeveyn kabul - reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkisinin güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma aracılığıyla değerlendirmiş, bu dolaylı etkinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($B = -.005$, $p < .05$, %95 GA = $[.002, .021]$) (Tablo 4.).

Bulguların yalnızca istatistiksel anlamlılığı değil, pratik önemini de göstermek amacıyla Cohen's d etki büyüklüğü değerleri hesaplanmış ve ilgili tabloda belirtilmiştir. Hesaplamalar, standart olmayan B katsayısı ve ona ait standart hata (SH) üzerinden yapılmış, Cohen (1988) sınıflandırmasına göre yorumlanmıştır. Buna göre Cohen's d değerleri 0.20–0.49 arası küçük, 0.50–0.79 arası orta ve 0.80 ve üzeri büyük etki olarak kabul edilmektedir.

Tablo 4

Ebeveyn Kabul-Reddinin Güvenli Bağlanma, Kaçınan Bağlanma ve Kaygılı Bağlanma Aracılığıyla Romantik İlişki Bağımlılığı Üzerindeki Dolaylı Etkisi

Yol	Dolaylı Etkiler			Güven Aralığı (GA)		Etki Büyüklüğü	
	B	β	SH	Alt sınır	Üst sınır	(Cohen d)	Yorum
EKR → Güvenli → RİB	-.019	-.034	.013	-.046	-.004	-1.46	Büyük
EKR → Kaçınan → RİB	-.002	-.004	.004	-.013	-.003	-0.50	Orta
EKR → Kaygılı → RİB	.021	.037	.009	.006	.042	2.33	Büyük
EKR → Güvenli → Kaçınan → RİB	.004	.006	.004	-.003	-.012	1.00	Büyük
EKR → Güvenli → Kaygılı → RİB	.002	.004	.002	-.002	-.007	1.00	Büyük
EKR → Kaçınan → Kaygılı → RİB	-.003	-.006	.004	-.011	-.003	-0.75	Orta
EKR → Güvenli → Kaçınan → Kaygılı → RİB	.005	.009	.002	.002	.011	2.50	Büyük
Toplam etki	.011	.019	.033	-.053	-.075	0.33	Küçük
Doğrudan etki	.004	.007	.034	-.064	-.072	0.12	Küçük
Toplam dolaylı etki	.007	.012	.016	-.025	-.038	0.44	Küçük

Not: β , standartlaştırılmış katsayı değeri, SH, standart hata; EKR, ebeveyn kabul-reddi; RİB, romantik ilişki bağımlılığı.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, ebeveyn kabul-reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek ve bağlanma stillerinin bu ilişkideki aracılık rolünü belirlemektir. Araştırmada elde edilen veriler araştırmanın amacına uygun olarak analiz edilmiştir. Bu analizlerin sonucuna göre ebeveyn kabul-reddi güvenli ve kaçınan bağlanmayı negatif, kaygılı bağlanmayı ise pozitif yönde yordamaktadır. Ayrıca ebeveyn kabul-reddi ile güvenli bağlanma arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunurken, kaygılı ve kaçınan bağlanma ile ebeveyn kabul-reddi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. İlgili alan yazını incelendiğinde Ener ve Can'ın (2021) yaptığı araştırmada anne reddi ile güvenli bağlanmanın negatif yönlü anlamlı ilişkiler içerdiği, baba reddi ile kayıtsız bağlanma stiline pozitif yönlü anlamlı ilişkiler sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kaya ve Deveci (2022) tarafından yapılan araştırmada ise bağlanma stilleri, ebeveyn kabul-reddi ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgular ebeveyn kabul-reddi güvenli bağlanma stili ile negatif, kaygılı ve korkulu bağlanma stili ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir. Algılanan baba reddi, kaçınan ve saplantılı bağlanma stillerini pozitif yönlü anlamlı bir şekilde açıklanmıştır. Yani ebeveyn reddinin, mevcut çalışma sonuçlarına benzer olarak bağlanma stillerinin önemli bir açıklayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İldiz ve Ayhan (2022) tarafından yapılan araştırmada ebeveyn kabul-reddinin güvenli bağlanma üzerindeki açıklayıcılık rolü incelenmiş ve ebeveyn kabul-reddinin güvenli bağlanmanın önemli bir açıklayıcısı olduğu görülmüştür. Ebeveyn reddi, ebeveynin ilgisiz / ihmal içeren tavırlarını; ebeveyn kabulü ise ebeveynin sıcak, ilgili ve sevgi dolu tavırlarını içermektedir (Rohner vd., 2007). Güvenli bağlanma, annenin ya da bakım verenin sıcak, sevgi dolu davranışlarını içeren ve bakım verenin bebeğin ihtiyaçlarını karşıladığı durumdur (Cassidy, 1988). Alan yazınında ulaşılan araştırmalar, mevcut araştırmadan elde edilen ebeveyn kabul-reddi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye dair bulguları destekler niteliktedir. Bu sonuçlar, bağlanma fenomeninin açıklayıcısı olan teorisyenlerin de kuramlarına kanıt olan araştırmaları sonucunda elde ettikleri yetişkinlikteki bağlanmanın erken dönemdeki ebeveyn ilişkisi bağlantısını açıklar niteliktedir. Dolayısıyla ebeveyne ilişkin bağlantılar ile bağlanma stilleri ilişkisi farklı kültürler ve farklı yıllarda yürütülen çalışmalarda da ortak bulgular sunmaktadır.

Bu çalışmada yürütülen analiz sonuçlarından biri de ebeveyn kabul-reddi ile romantik ilişki bağımlılığı arasındaki pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğudur. Ayrıca romantik ilişki bağımlılığının ebeveyn kabul-reddi tarafından açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazını incelendiğinde bu iki kavramın birlikte dahil edildiği kısıtlı sayıda çalışmalara ulaşılmıştır. Havaçeliği (2013) tarafından yapılan çalışmada ebeveyn sıcaklığı, ilgisi ve ebeveyn sevgisi arttıkça romantik ilişki bağımlılığının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Honari ve Saremi (2015) tarafından yapılan çalışmada ebeveyni tarafından sevgi görmeyen çocukların, yetişkinlik dönemlerinde saplantılı aşk yaşama ihtimallerinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Ebeveyni tarafından reddedilen bireyler, alamadıkları sevgi ilgi ve sıcaklığı daha ısrarcı olarak almaya çalışırlar bu da kişilerarası bağımlılığa neden olabilir (Rising & Rohner, 2020). Alan yazınında ulaşılan kısıtlı çalışmalar bu çalışmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Romantik ilişkilerde bağımlılık, aşkın, biyolojik gerçeğin, erken dönem şemaların, ait olma ihtiyacının, hatta sahip olma güdüsünün uç bir sonucu olarak karşılaşılabilen ve kontrol edilmesi güç bir durum olarak karşılaşılabilmektedir. Bağlanma teorileri ekseninde de bakıldığında mevcut araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile alan yazınında mevcut bulguları destekler nitelikteki çalışma bulgularının bireyin yaşamının başladığı andan itibaren ebeveynlerle kurulan ilişkinin niteliğiyle ilişkili beklenen yönde sonuçlar olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ilişkilerde gözlenen bağımlılığın, ebeveynle geçirilen ilişki deneyiminin bilinçli ya da bilinçli olmayan yansımaları olarak açıklanabilir.

Bu çalışmada elde edilen bir diğer bulgu bağlanma stillerinin romantik ilişki bağımlılığını açıklaması ve romantik ilişki bağımlılığının; kaygılı ve kaçınan bağlanma ile pozitif yönlü, güvenli bağlanma ile negatif yönlü anlamlı ilişkiler içermesidir. İlgili alan yazınında benzer araştırmalar incelenmiştir. Mangialavori ve Cacioppo (2025) tarafından yapılan çalışmada korkulu ve takıntılı bağlanmanın romantik ilişki bağımlılığıyla pozitif yönlü ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bağlanma stillerine sahip kişiler terkedilme ve reddedilme konusunda sürekli endişe duyarlar (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bununla birlikte romantik ilişki bağımlılığının güvenli bağlanma ile negatif yönlü ilişkide olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağlanma stillerinin yetişkinlikte kurulan ilişkileri etkilediği ve güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin dürüst olma eğiliminde oldukları ve daha empatik davrandıkları bilinmektedir (Feeney & Noller, 1990). Honari ve Saremi (2015) bağlanma stilleri ile takıntılı aşk arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu çalışmada yetişkin bağlanma stilleri ölçeği ve aşk tutumu ölçeği kullanılmıştır. Kaygılı-kararsız bağlanmanın takıntılı aşkı açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Kaçınan ve güvenli bağlanma ile takıntılı aşk arasında ilişki bulunamamıştır. Kararsız bağlananlar yetişkinlikteki ilişkilerinde terkedilmekten, ayrılmaktan çok fazla endişe duyar ve partnerlerine karşı bağımlılık geliştirirler ve bu durum da takıntılı aşka yol açar (Ahmadi vd., 2013). Retana Franco ve Sánchez Aragón (2008) tarafından yapılan çalışmada bağlanma stilleri, romantik ilişki bağımlılığı ve kıskançlık arasındaki ilişki incelenmiştir ve bağlanma stillerinin romantik ilişki bağımlılığı ile ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Rocha vd. (2019) bağlanma stilleri ve romantik ilişkilerde duygusal bağımlılık arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kaygılı-kararsız bağlanma ile romantik ilişkilerdeki duygusal bağımlılık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Valle ve Moral (2017) yaptıkları bir çalışmada İspanya'daki gençlerin flört ilişkilerindeki duygusal bağımlılık durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Buna göre güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin büyük bir çoğunluğu flört ilişkilerinde duygusal bağımlılık göstermemektedir. Kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler ise flört ilişkilerinde yüksek duygusal bağımlılık gösteren grup olarak tespit edilmiştir. Duygusal bağımlılık, bir kişiye yönelik duygusal taleplerin, patolojik bağlanma yaşanarak kişilerarası ilişkiler yoluyla karşılanmaya çalışılan bir çeşit bağımlılık olarak tanımlanmaktadır (Sirvent & Moral, 2007). Dell'Amico ve Schiavetto (2024) yaptıkları çalışmada romantik ilişki bağımlılığı ile bağlanma stillerinin ilişkisini incelemişler ve romantik ilişki bağımlılığının kaygılı-kararsız bağlanma ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Kaygılı kararsız bağlanma stiline, çocukken bakım verenin tutarsız davranışlar

sergilemesi neden olur. Aşırı korumacı olan bakım veren örneğin anne, çocuğu korumak adına bazen çok fazla kontrol sağlayan, baskıcı ve müdahale edici birine dönüşür (Attili, 2022). Böyle bir ilişkide çocuk kimi zaman anneden sevgi ve ilgi alırken kimi zaman kaba ve saldırgan tavırlarla karşılaşabilir bu da bakım verenin bebek tarafından öngörülemeyen biri olarak algılanmasına neden olur (Borgioni, 2015). Bundan dolayı bebek yoğun kaygı ve öfke duyar (Crittenden, 1992). Dineen ve Dinç (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kaygılı-kararsız bağlanma stili romantik ilişki bağımlılığı ile bağlantılı olduğu ve romantik ilişki bağımlılığının kaygılı-kararsız bağlanma stili tarafından anlamlı ölçüde açıklandığı belirlenmiştir. Gori, Russo ve Topino'nun (2023) gerçekleştirdiği çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir; kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sophia vd. (2007) yaptıkları bir araştırmada romantik ilişki bağımlılığına sahip olan kişilerin çoğunlukla kaygılı bağlanma stiline sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Alan yazınında yer alan araştırmalar bu çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir. Romantik ilişki bağımlılığının nedenlerine bakıldığında bu nedenlerin başında anne babalarla kurulan ilişkiler gelmektedir. Ebeveyni tarafından sevgi, ilgi ve sıcaklık göremeyen kişilerin yetişkinlikte kurdukları romantik ilişkilerde bağımlılık yaşamaları muhtemeldir (Peck, 2004). Halpern (2001), romantik ilişki bağımlılığını "bağlanma açlığı" şeklinde tanımlamıştır. Ebeveynleriyle sağlam ve güvenli bağlar kuramayan, onlardan yeterince ilgi görmeyen bireylerin, ilerleyen dönemlerde bu ihtiyacı partnerlerinden karşılamaya çalıştığını ve partnerlerinin en küçük ayrılık durumlarında bile aşırı tepkiler gösterebileceklerini belirtmektedir.

Alan yazınında da görüldüğü gibi mevcut araştırmanın sonuçlarına paralel olarak farklı kültürlerde, ülkelerde ve farklı zaman dilimlerinde yapılan araştırma sonuçları görülmektedir. Bulgular, yetişkinlik döneminde partnerle yaşanan romantik ilişkinin niteliği ebeveyn ile olan ilişkinin niteliğiyle doğrudan ilgili olduğu yönündedir. Mevcut araştırmada da çalışmanın katılımcıları olan Türkiye'de yaşayan genç yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki bağımlılık düzeyleri ve bağlanma stilleri, kültürel bağlamda değer olarak kabul edilen ebeveyn kabul reddiyle ilişkili olarak açıklanabilir.

Sonuç olarak bu çalışmada ebeveyn kabul-reddi ve romantik ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolüne bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ebeveyn kabul-reddi ve romantik ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca ebeveyn kabul reddi, romantik ilişki bağımlılığı ve bağlanma stillerinden kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma arasında pozitif; güvenli bağlanma ile negatif yönlü anlamlı derecede ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveyn kabul - reddinin, bağlanma stillerinin alt boyutu olan güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanmayı negatif yordadığı ancak kaygılı bağlanmayı pozitif olarak yordadığı görülmüştür. Ebeveyn kabul - reddinin, romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisinin olumlu yönde anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte ebeveyn kabul - reddinin güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma yoluyla ayrı ayrı romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkisi incelenmiş ve bu dolaylı etki anlamlı bulunmuştur. Son olarak, analizde Ebeveyn kabul - reddinin romantik ilişki bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkisinin güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma aracılığıyla değerlendirmiş, bu dolaylı etkinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Alan yazınında yer alan benzer çalışmalar bu araştırmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Yapılan alan yazını araştırması, veri toplama sürecindeki gözlemler ve elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1) Araştırmalar, yetişkinlikte ilişki bağımlılığının ebeveynle olan ilişkinin niteliğiyle ilgisinin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bu iki değişken arasında aracı niteliğinde yordayabilir değişkenlerin çalışılması ilişki bağımlılığı fenomenini daha anlaşılır kılacağı düşünülmektedir.

2) Veri toplama sürecindeki gözlemler, katılımcıların ölçeklere cevap verirken ölçek maddelerini yorumladıkları, açıklamak ve hakkında konuşmak istedikleri gözlenmiştir. Bu bağlamda,

ilişki bağımlılığı ve ebeveyn ilişkindeki nitelik, nitel araştırma deseniyle tasarlanmış, fenomenolojik yaklaşımla analizlerin yapılabileceği çalışmalar yürütülebilir.

3) Veri seti incelendiğinde romantik ilişki bağımlılığı yüksek çok sayıda katılımcı olduğu görülmüştür. Bu veri, ilişki bağımlılığı konusunda yardım alma ihtiyacını düşündürmektedir. Bu bağlamda, genç yetişkinlerde bu konuda taramalar yapılması ve çeşitli psikoeğitim programlarının uygulanması gerektiğini düşündürmektedir.

5. Kaynakça

- Ahmadi, V., Davoudi, I., Ghazaei, M., Mardani, M., & Seifi, S. (2013). Prevalence of obsessive love and its association with attachment styles. *Social and Behavioral Sciences* 84, 696 – 700. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.629>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum. <https://doi.org/10.1037/t28248-000>
- Atlam, D., Akyel-Göven, B., & Yüncü, Z. (2023). Addiction in romantic relationships scale development: Validity and reliability study. *The Turkish Journal on Addictions*, 10(1), <https://doi.org/52-58.10.5152/ADDICTA.2023.23027>
- Attili, G. (2022). *Attaccamento e amore*. Il Mulino.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Batuk, C. (2006). Âdem ve Havva'nın kitabı eski ahit apokrifasında Âdem ve Havva'nın hayatı. *Hitit Theology Journal*, 5(10), 51-96.
- Bireda, M. R. (1990). *Aşk bağımlılığı* (Çev. M. Erkmen). Epsilon.
- Borgioni, M. (2015). *Dipendenza e contro dipendenza affettiva*. Alpes Italia.
- Bowlby, J. (1980). Attachment and loss. Vol. 3: *Loss, sadness and depression*. Basic Books.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759–775. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.759>
- Burt, I., & Hampton, C. (2017). Moderation and mediation in behavioural accounting research. In T. Libby & L. Thorne (Eds.), *The routledge companion to behavioural accounting research* (p. 373-387). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315710129-24>
- Cassidy, J. (1988). Child-mother attachment and the self in six-year-olds. *Child Development*, 59(1), 121–134. <https://doi.org/10.2307/1130394>
- Chan, M., Hu, P., & Mak, K. F. M. (2022). Mediation analysis and warranted inferences in media and communication research: Examining research design in communication journals from 1996 to

2017. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 99(2), 463-486. <https://doi.org/10.1177/1077699020961519>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Routledge.
- Crittenden, P. M. (1992). Quality of attachment in the preschool years. *Development and Psychopathology*, 4(2), 209-241. <https://doi.org/10.1017/S0954579400000110>
- Çetin, H., & Arslan K. (2023). Romantik ilişkilerde bağımlılık düzeyine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Kalemname Dergisi*, 8(16), 364-376. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kalemname/issue/81581/1341140>
- Çınar, M. (2019). Antik Yunan felsefesinde Empodekles, Platon ve Plotinius’da aşk tanımları ve aşkın tinsel olandan tinsel olana seyri. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 120-140. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilgisosyal/issue/47169/557996>
- Dedeler, M., Akün, E., & Batıgün, A. D. (2017). Turkish adaptation of adult parental acceptance-rejection questionnaire short form. *Düşünen Adam - Journal Of Psychiatry and Neurological Sciences* 30(3), 181-193. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2017300302>
- Dell’Amico, S., & Schiavetto, C. (2024). An insecure base: Style of attachment and adult romantic relationships. *IJPE – SAS (International Journal of Psychoanalysis and Education) – Special Annual Series*, 4(2), 1-11. <https://doi.org/10.32111/SAS.2024.4.2.1>
- Dineen, J., & Dinç, L. (2024). Love addiction: Trait impulsivity, emotional dysregulation and attachment style. Author note. *The European Journal Psychiatry*, 38(3). <https://doi.org/10.1016/j.ejpsy.2024.100255>
- Ener, T. G., & Can, F. (2021). Yetişkinlikte algılanan ebeveyn kabul veya reddinin mükemmeliyetçilik, benlik algısı ve bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4(1), 58-73. <http://ijeass.gedik.edu.tr/tr/pub/issue/63080/869308>
- Ercan, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma ile ilişkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 25-37. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/33906/375320>
- Erikson, E. H. (1984). Reflections on the last stage—And the first. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 39, 155-165. <https://doi.org/10.1080/00797308.1984.11823424>
- Eryavuz, A. (2006). *Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri* (Tez No. 204929) [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi], Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erzen, E. (2016). Three Dimensional attachment style scale. *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 17(3), 1-21. <https://doi.org/10.17679/iuefd.17323631>
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191. <https://doi.org/10.3758/BF03193146>
- Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.2.281>

- Gori, A., Russo, S., & Topino, E. (2023). Love addiction, adult attachment patterns and self-esteem: Testing for mediation using path analysis. *Journal of Personalized Medicine*, 13(2). <https://doi.org/10.3390/jpm13020247>
- Granello, D. H., & Beamish, P. M. (1998). Reconceptualizing codependency in women: A sense of connectedness, not pathology. *Journal of Mental Health Counseling*, 20(4), 344–358.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). Rethinking some of the rethinking of partial least squares. *European journal of marketing*, 53(4), 566–584. <https://doi.org/10.1108/EJM-10-2018-0665>
- Hall, J. (2010). *Love addiction explained: Signs, causes, and the path to recovery. Love addiction and relationship solutions*. <https://www.loveaddictionhelp.com/blog/love-addiction-what-it-is-and-how-to-break-free>
- Halpern, H. M. (2001). *How to break your addiction to a person*. Bantam Books.
- Havaçeliği, D. (2013). *Partner ilişkilerindeki ilişki bağımlılığının ebeveyn bağlanma stilleri ve madde kullanımı ile ilişkisi* (Tez No. 522112) [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi], Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Hayes, A. F. (2022). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: a regression-based approach* (Vol. 3). The Guilford.
- Hendrix, H. (1990). *Getting the love you want, a guide for couples*. Harper Perennial.
- Honari, B., & Saremi, A. A. (2015). The study of relationship between attachment styles and obsessive love style. *Procedia-Social and Behavior Sciences*, 165, 152–159. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.12.617>
- İldiz, G. İ., & Ayhan, A. B. (2020). *A study of predictive role of parental acceptance-rejection perceived by children on secure attachment level*. *Current Psychology*, 41, 3741–3750. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-00897-9>
- Kabakçı Yurdakul, I. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. A. Kurt (Eds.), *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (ss. 75-91). Anadolu Üniversitesi.
- Kaya, A., & Deveci, S. E. (2022). Parental acceptance/rejection perceptions and attachment styles of men with online gambling disorder. *Journal of Gambling Studies*, 38(3), 807–823. <https://doi.org/10.1007/s10899-021-10058-8>
- Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2002). Reliability of measures assessing the pancultural association between perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of cross-cultural psychology*, 33(1), 87–99. <https://doi.org/10.1177/0022022102033001006>
- MacKinnon, D. P., Lockwood, C. M., & Williams, J. (2004). Confidence limits for the indirect effect; Distribution of the product and resampling methods. *Multivariate Behavioral Research*, 39(1), 99–128. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr3901_4
- Mangialavori, S., & Cacioppo, M. (2025). Love addiction, attachment styles, parental bonding during childhood and adolescence and couple's quality: which relationship?. *Lirpa Journal*, 44(1), 169–177. https://doi.org/10.48237/LIJ_031%20lijedizioniretlis03072018
- Öngider, N., & Karadeniz, G., (2012). Ebeveyn kabul-red kuramı üzerine Türkiye’de yapılan araştırmalar. *Maltepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 73(102), 73–102.

- Pearl, J. (2000). *Causality: Models, reasoning and inference*. Cambridge University.
- Peck, M. S. (2004). *Az seçilen yol* (Çev. Tuncay Erciyes). Akaşa.
- Peele, S., & Brodsky, A. (1975). *Love and addiction*. Broadraw.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40, 879-891. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879>
- Retana Franco, B. E., & Sánchez Aragón, R. (2008). El papel de los estilos de apego y los celos en la asociación con el amor adictivo. *Psicología Iberoamericana*, 16(1), 15-22. <https://doi.org/10.48102/pi.v16i1.293>
- Rising, D. G., & Rohner, R. P. (2020). *Reddedilmenin yaralarını sarmak: Klinik uygulama için danışan yönergeleri kitapçığı* (Çev. Selenga Gürmen, Sezercan Uçar, Beyza Kökçü, Derin Eralp, Lale Hanöz, Maide Adaçağlar). Rohner Research. https://csiar.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/494/2020/07/IPARTheory_Turkish_Translation_Clinical_Handout.pdf
- Rocha, N. B. L., Umbarila, C. J., Meza, V. M., & Riveros, F. A. (2019). Estilos de apego parental y dependencia emocional en las relaciones románticas de una muestra de jóvenes universitarios en Colombia. *Diversitas: Perspectivas en Psicología*, 15(2), 285-299. <https://doi.org/10.15332/22563067.5065>
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. A. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence and implications. *Journal of family theory and review* 2(1), 73-87. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00040.x>
- Rohner, R. P., Khaleque, A., Riaz, M., Laukkala, H. & Sadaque, S. (2007). Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment of children: A cross-cultural study in Finland, Pakistan, and the United States. *Psychological Studies - University of Calicut*, 52(2), 114.
- Schopenhauer, A. (2003). *Aşkın metafiziği* (Çev: V. Atayman). Bordo Siyah.
- Shipley, B. (2002). *Cause and correlation in biology: A user's guide to path analysis, structural equations and causal inference*. Cambridge University. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139979573>
- Sirvent, C. M., & Moral, M. V. (2007). Sentimental or emotional dependence: *La dependencia sentimental o afectiva*. *Anales de Psiquiatría*, 23(3), 95-96.
- Sophia, E. C., Tavares, H., & Zilberman, M. L. (2007). Patological love: Is it a new psychiatric disorder? *Brazilian Journal of Psychiatry*, 29(1), 55-62. <https://doi.org/10.1590/S1516-44462006005000003>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Uzday, T. (2009). Madde bağımlılığın tedavisi. *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 21(22), 64-72.
- Valle, L., & Moral, M. V. (2017). Dependencia emocional y estilo de apego adulto en las relaciones de noviazgo en jóvenes españoles. *Revista Iberoamericana de Psicología y Salud*, 9(1), 27-41. <https://doi.org/10.23923/j.rips.2018.01.013>.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk psikolojisi*. Remzi.